

BODEMVRIENDELIJKE

NATUURONTWIKKELING

In Nederland wordt veel 'nieuwe natuur' gerealiseerd op voormalige landbouwgrond. Die grond is vaak te voedselrijk voor natuurontwikkeling. Het afgraven van de meest voedselrijke laag biedt een oplossing, maar is kostbaar en brengt niet altijd het gewenste resultaat. In het project 'Kennisplatform Bodem en Natuur', ondersteund door KCNL, delen verschillende partijen kennis om samen verder te komen. Projectleider Hans van den Dool en onderzoeker Gerard Korthals over het belang van een gezonde bodem en de uitdagingen bij kennisdeling.

Alle beschikbare informatie en lesmateriaal is te vinden op www.bodem-natuur.nl. In het najaar van 2019 is er een symposium over bodemvriendelijke natuurontwikkeling.

“De bodembio-
logie staat nog in de kinder-
schoenen”

Hans van den Dool,
docent Milieukunde aan Van Hall Larenstein

“Ik denk dat er
andere oplossingen zijn
voor afgraven”

Gerard Korthals,
bodemecoloog bij het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO)

“**A**ls je nieuwe natuur op voormalige landbouwgrond wilt ontwikkelen, zul je altijd te veel fosfaat aantreffen. Daarom kiest men in negen van de tien gevallen voor afgraving van een deel van de bodem. Meestal levert dat een goed natuurherstel op, maar het gaat dan wel om natuur op schrale bodems. Bovendien is ontgraven heel duur.

KENNISMAKELAAR

De provincie Gelderland vroeg zich af of er behoefte was om meer kennis te delen over de bodem bij natuurontwikkeling en organiseerde daar twee jaar geleden een workshop over. Die behoefte bleek er te zijn. Als Van Hall Larenstein wilden we graag als kennismakelaar optreden. We hebben verschillende kennispartners betrokken, waaronder het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) en het NIOO; via een collega kwam ik ook in contact met het KCNL.

EEN BOOST GEVEN

Het project 'Bodem en Natuur' richt zich op twee sporen. Het eerste spoor is: wat kun je na afgraven doen om de

natuur een boost te geven? Denk aan het opbrengen van strooisel. Het tweede spoor is: zijn er ook alternatieven voor afgraven?

Wij proberen vooral de bestaande kennis beter beschikbaar te maken. We hopen op een sneeuwbaaleffect, waarbij partners actief hun projecten en kennis uit het veld gaan delen. Het blijkt nog niet eenvoudig te zijn om de informatie bij organisaties los te krijgen. Ook de aandacht voor bodembio-
logie is nieuw en groeiend; het staat allemaal nog in de kinderschoenen. Pas sinds een aantal jaar passen we deze kennis toe in brede ecosysteemanalyses in het onderzoek voorafgaand aan het natuurherstel. Niet iedereen heeft de techniek en kennis nu al in huis.

GEFUNDEERDE KEUZES

Ik denk zelf dat het probleem – de hoeveelheid fosfaat in de bodem – in veel gevallen ook gewoon te groot is. In sommige gevallen moet je misschien concluderen dat heel schrale natuur, zoals blauwgrasland, niet haalbaar is, of alleen met heel veel geld. Of blijkt met maaien en afvoeren een bloemrijk grasland een beter haalbaar doel, en is dat als verbindingzone tussen natuurgebieden voldoende. Kennis helpt ons om beter gefundeerde keuzes te maken.”

“**I**n mijn ogen komt het grootschalig afgraven van grond voort uit het chemisch denken. Als je in één keer het teveel aan voedsel – fosfaat en stikstof – in de grond kunt weghalen, zorgt dat voor een goede start voor natuur. Tegelijk hangt het ook van je doel af. Bij mij in de buurt wordt veenweidegebied afgegraven. Het leidt al snel tot eenheidsworst met veel dezelfde planten, zoals pitrus. Dat heeft misschien best waarde, maar als je wat wilt doen voor de insectenbiodiversiteit, dan loop je kansen mis.

VEEL TE WINNEN

Ik denk dat er andere oplossingen zijn. Een heel charmante is het onttrekken van voedingsstoffen uit de grond met planten. Daar kun je direct mee beginnen, door het maaien en afvoeren van de vegetatie. Of zaai bijvoorbeeld alvast groenbemesters in. Bij het NIOO denken we dat er in het bodemleven veel te winnen is. Als bodembio-
logen halen we veel kennis uit de agrarische sector, daar lopen ze op dit punt echt voorop. Om het proces van natuurontwikkeling te versnellen kun je de verkeerde grond weghalen, zoals met afgraven gebeurt, maar je kunt ook het juiste bodemleven naar je systeem brengen. Akkerbouwers doen dat al heel lang, bijvoorbeeld bij vlinderbloemigen zoals

peulvruchten, luzerne en witte klaver die te weinig stikstofknolletjes maken. Voor die stikstofknolletjes hebben de planten bepaalde bacteriën nodig. Die bacteriën brengen de akkerbouwers vervolgens op hun perceel.

TRAAGHEID

Het duurt lang voordat nieuwe kennis zijn weg vindt naar de natuurbeheerpraktijk. Er zit een soort traagheid in. Mensen moeten eerst overtuigd worden van andere methoden. Het valt mij ook op dat ik op bijeenkomsten zelden natuurbeheerders tegenkom. Onderzoekers en beheerders gaan kennelijk niet naar dezelfde plek. Het project Bodem en Natuur is alleen daarom al nuttig. Studenten leren ons kennen en zien mogelijkheden om bij ons onderzoek te doen. Andersom hebben de scholen meer contact met de praktijk, en dat levert ons een groter netwerk op.”